

DE URKERS. *)

„Dat is Urk?”

„Ja — dat is Urk!”

Ik kwam met de stoomboot van Enkhuizen, en daar lag het dorp vóór mij: hoog en luchtig als op een rots. Ik zag de slanke spits van den kerktoren; de daken der huizen met hun roode pannen; en den blinkend witten vuurtoren, die mij tegemoet scheen te komen.

Hier en daar was een blank zeil op de zee te bespeuren: met de U K in reuzenletters er op. De zon scheen, en de schaduwen der wolken speelden over het kabbelend water.

Urk — wat een klein eiland is het toch! Er is beweerd, dat Urk het kleinste bewoonde eiland der wereld is; in

Marretje op haar Zondags.

elk geval behoort het tot de kleinste — in een uur hebt ge het geheele eiland rondgelopen.

Daar gaat een sprake uit van dit eiland; het is een

*) Het schoone verhaal „De Eilanders” heeft ons lang op Urk doen vertoeven. Wij gelooven, dat onze lezers het op prijs zullen stellen, nu ook eens eenige Urkers „in beeld” vóór zich te zien, te meer waar de heer Penning ze bij hen zal inleiden. RED.

overgebleven monument, herinnerend aan den strijd tuschen Nederland en de zee. De zee overwon, en haar golven zingen victorie.

Urk was reeds in de tiende eeuw bekend. Men ging

... zij is de dochter van een visscher ...

te voet van Stavoren naar Urk. Waar thans de zeevisschen zwemmen, ploegde toen de landman zijn akker, zaaide zijn koren, en bad God om een rijke schoof. Maar hij beefde voor den Noorman, die vlug als de wind voor onze kusten en op onze rivieren verscheen, den ingezetene naakt uitschudde, en zich kleeedde van 's landmans zweet.

In 1170 kwam een andere vijand, geweldiger nog dan de Noorman. Hij scheurde de monden van het Vlie open, zooals men een lap kleeft vaneen scheurt, verzwolg een deel van het beroemde graafschap Stavoren ten Noorden van Urk, en overstroemde de moerassen, die zich mijlen ver ten Zuiden van Urk uitstrekten.

De zee was onverzadigbaar. Zij dulde niet, dat Urk en Schokland aan elkander paalden; de storm sloeg de verbinding weg, en nu is alles water.... zee.... grauwe golven....

Vraag dien stoeren, ouden Urker visscher, die daar naast zijn vrouw staat, of er nog geen herinneringen zijn uit dat verleden. En de geteerde hand naar het Oosten, naar Schokland strekkend, zal hij zeggen: „Ginds, mijnheertje, op een kleine tien minuten van 't eiland, heeft het Urker kerkhof gelegen. Daar heeft een kerk gestaan, en bij laag water moeten er vroeger de muren van te zien zijn geweest. Een Schoklander heeft op die plek eens zijn netten uitgeworpen, en haalde geen bot, maar een kerkkandelaar op. En ginds in 't Zuiden moet ook

een kerk hebben gestaan, Mijnheertje — ja, zoo gaat alles voorbij!”

In dien tijd waren de Urkers niet alleen visschers maar ook boeren; zij bewoonden hun zaten of landhoeven, onderhielden talrijke kudden vee, en brachten hun boter naar Kampen ter markt.

Doch, zooals een leger door den vijand in de engte wordt gedrongen, zijn de Urkers door de zee in de nauwte gedrongen. Hun gebied, hun eigendom, kromp al maar in; en thans beslaat Urk niet meer dan tachtig hectaren land: steenachtige grond, gevormd uit granietbrokken, welke tusschenruimten zijn ingevuld met aarde, en bezaaid met donkerkleurige vuursteen.

De strijd sterkt echter den mensch, maakt zijn spieren hard, droppelt staal in zijn bloed. De Urkers gaven den kamp niet op; hoe kleiner het plekje werd, waarop zij streden, hoe hardnekkiger zij het verdedigden, en met heldenmoed hebben zij tot op dezen dag den strijd voortgezet tegen de zee, de armoede en de ontbering. Zij ruilden den ploeg voor een net; kochten voor hun veestapel een vaartuig, en gingen als dappere

Een oude Urker met zijn vrouw.

soldaten den vijand op zijn eigen erf bestoken.

Zij hebben de zee, die hen met dood en ondergang bedreigde, den oorlog verklaard, en zij gaan op buit uit op dat water, dat eens hun zaten, hun hoeven heeft geroofd.

Zoo is het Urker volk het kloeke, stoere, krachtige ras geworden, dat wij thans aanschouwen. Zie die huisvrouw eens bij haar planken woning! Ze is de dochter van een visscher; het zeemansbloed stroomt in haar aderen. En het kan niet anders, of zij zal kinderen opvoeden, die kloek en krachtig zijn even als haar ouders.

Zie daar een groep kinderen rondom den ouden, blinden Jelle verzameld: den uitroeper van Urk, met een stuk van het dorp en de wapperende droge wasch op den achtergrond! Dat is het jonge Urk: frisch, gezond, het gelaat door de zon en den zeewind gekoesterd.

Er wonen drie duizend menschen op Urk. Het is één groote familie. Het zijn de afstammelingen van de Friezen of Kelten, die eers de landen bewoonden, waar thans de zee oppermachtig heerscht. Het ongeluk, de ramspoed, heeft deze menschen vereenigd; nu staan

Jelle met zijn trouwen Jurrie.

zij dan ook vast naast elkander, schouder aan schouder, en strijden den harden strijd om het bestaan op dit kleine plekje gronds, dat zij liefhebben.

Want zij hebben het lief — dat is zeker waar. In die lange, donkere winternachten, wanneer zij daar ver de Noordzee in voor de kor liggen, denken zij aan hun vrouw, hun kinderen, aan dat kleine eiland, dat de groote wereld van hun liefde bevat. Hun wieg heeft er gestaan, en hun graf zal er eens worden gedolven, tenzij de Heere God naar Zijn ondoorgrondelijken raad besloot, hun een koel graf te geven in den schoot der zee.

Want niet alle Urkers vinden daar achter het ijzeren rasterwerk van het Urker kerkhof hun laatste rustplaats. Het is immers een strijdend volk, dat met den dood kampt, om voor vrouwen en kinderen een sober stuk brood te hebben. In dien strijd vallen de helden. En menig braaf Urker is in dien strijd bezweken! De zee bonkte met haar ijzeren vuist op die trouwe borst, en dat hart stond stil — voor eeuwig stil.

Daarom ligt er een waas van ernst over de gespierde gelaatstreken der Urkers: over de vrouwen, zelfs over de meisjes.

Ziet ge dat niet aan Marretje, die daar in haar Zondagsgewaad heengaaf? Zij zal met een visscher trouwen — natuurlijk! en het moet een jonge, knappe, flinke Urker zijn, met een mooie karpoe op het hoofd en twee blinkende zilverstukken voor het lijf — dat staat óók vast. Maar terwijl zij aan die heuglijke toekomst denkt, is zij niet uitgelaten, zooals haar zusters op het vasteland kunnen zijn. Er ligt een zekere stemmigheit over haar geheele wezen; als zij huisvrouw wordt, dan wordt zij opgenomen in het gilde der strijdende Urkers. En licht heeft zij een vader of een broeder of een bloedverwant op die verraderlijke zee verloren

Urker betredend, komen we in een vreemde wereld. De oude tijden komen ons tegemoet in de zandstegen, in de eenvoudige woningen. Deze menschen hebben hun bijzondere begrippen; de materialistische levensbeschouwing is hier contrabande. En terwijl het daglicht slechts sober door de kleine ruiten valt, schitteren boven hun hoofden de eeuwige lichten.

De zee, de stormwind en het Godsvertrouwen heeft de Urkers tot een onoverwinnelijk volk gemaakt. Terwijl zij als de nomaden over de zeeën zwerven, nemen zij hun Bijbel en hun psalmboek mede; en meer dan eens is het gebeurd, dat zoo'n botter onderweg in de verschrikkelijke zeeën verdween, en uit dien afgrond des doods het psalmlied oprees:

„Wien heb ik nevens U omhoog?
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog
Op aarde nevens U toch lusten?"

Indien Michiel de Ruyter tegenwoordig had geleefd, zou hij zich onder deze menschen hebben thuis gevoeld — dat is zonder twijfel. En had hij manschappen noodig gehad voor den keurtroep, waaruit de bemanning van zijn „Zeven Provinciën" bestond, dan zou hij niet in de laatste plaats aan de Urkers hebben gedacht.

De Urkers behooren tot de gezonde kern van onze natie. Goud bezitten ze niet, en zilver evenmin, maar zij zijn gesmeed uit het harde staal, dat geklonken is in den heeten vuuroven van een zwaren levensstrijd.

Ook hebben zij hun vaderland lief — zij zijn de onverbasterde zonen van de helden, die Chattam hebben gezien, en bij Kijkduin de Driekleur vastspijkerden aan den mast.

Kloek,forsch, sober, eenvoudig — dat zijn de Urkers. En omdat God hen liefheeft, houdt Hij de weelde, die zoo veel menschen vermoordt, verre van hun eiland.

L. P.

Brieven uit Amerika.

XXIII.

PRINCETON.

Een der redenen, waarom Europa de Amerikanen aantrekt. — Hoe Europa er uitziet, door den Amerikaanschen verrekijker gezien. — Princeton, mijn „vader"-land. — Lunch met Prof. Benjamin Warfield en Prof. Gerhardus Vos. — Kennismaking met Mrs. Cleveland en met den zoon van Pres. Garfield. — Henry van Dyke. — Carnegie geeft Princeton een meer cadeau. — Nassau-Hall, en waarom de vergissing met de kleuren van de Hood gehandhaafd wordt. — De Negerwijk in.

Priet ver van Merion-Station, ten Noord-Westen van Philadelphia, aan de overzijde der Delaware River, ligt het Universiteits-stadje Princeton. De Delaware River vormt de grens tusschen Pennsylvania, waarin Philadelphia, en New-Jersey, waarin Princeton ligt. Men reist in Amerika van staat naar staat, zooals in Europa van land naar land — met dit groote verschil, dat de eene staat gelijk is aan den anderen. Men zou al een heel eind Zuidwaarts moeten afzakken, of naar het verre Westen moeten trekken, om ander leven te vinden.

En dat dit in Europa zoo heel anders is, is voor de Amerikanen een der grootste aantrekkelijkheden van een „trip to the other side." Zij zijn gewend dagen en nachten aaneen te reizen — en vinden dan overal één taal, één munt, één postzegel, één regeeringsvorm, één kleederdracht, één letterkunde, één kunst, bijna eenzelfde soort menschen. En de Amerikanen vinden het „alleraardigst," dat al die kleine landjes van Europa zoo heelemaal verschillend zijn. Zooals wij 't alleraardigst vinden, dat in Zeeland kleine dorpen vlak bij elkander, ieder een eigen kleederdracht hebben.

Ik heb een Amerikaan, nog nà-schaterend van 't lachen, zoo'n plezier had hij er in gehad, hooren vertellen van zijn gewaarwordingen, toen hij eerst in de „republiek" Zwitserland was geweest, waar de menschen Fransch spraken; en Fransche postzegels had gekocht en geld gewisseld — toen zes uur gespoord (in de schatting van een Amerikaan minder dan één uur van ons) en in 't „keizerrijk" Duitschland gekomen was, „lebe der Kaiser" had moeten roepen, andere postzegels, ander geld, een andere taal en alle menschen dwepend met filosofie en muziek. Toen weer een uur of tien in den trein . . . „t koninkrijk" Holland, hoera roepen voor Queen Wilhelmina, — schilderkunst en geschiedenis, — weer andere postzegels, weer ander geld, weer andere taal. „Ik begrijp niet, hoe de Europeërs tijd hebben voor al die veranderingen," voegde hij er typisch Amerikaansch aan toe. — „Wij kwamen nooit klaar!"

Als men lang in Amerika is, wordt, gezien van uit de Amerikaansche atmosfeer, Europa zoo iets anders. Ten eerste véél minder groot, dan men het, er levende, vindt. Voorts wordt het voor uw blik meer een geheel, zooals de Vereenigde Staten één geheel zijn — en de landen, die, als men in Europa is, zoo heel zelfstandig en groot en ver-van-elkander-verwijderd lijken, worden als 't ware kleine, samenhangende onderdeelen van één geheel. Europa, van uit Amerika gezien, is als Nederland van uit onzen tijd gezien in den graventijd — een klein graafschapje met eigen hofje hier — een klein hertogdommetje met een legertje daar — maar dat voor onzen achterwaartszienden blik toch reeds een geheel vormt.

En men vraagt zich wel eens af, met den Amerikaanschen